

? Eesti Sõna 8. märts, 1944. a.

Teater ja muusika

VEEL KORD „KRATI“ PUHUL

Eriti teisest koosseisust

„Krat“ Estonia laval on saanud õigustatult suure tähelepanu osaliseks. Mitte ainult seetõttu, et see on meie esimene ballett-pantomii. Teoses endas avalduv omapära on äratanud tundeid ja mõtteid, millel pole kaugeltki ühepäevane eluga. Kuna meil nüüd on võimalus olnud ka „Krat“ teist koosseisu näha, siis annab see veer kord põhjust tõsta esile mõningaid iseloomulikke jooni.

Teises koosseisus tantsib kratti B. Blinoff. Ta kannab endas enam naiselik-haldjalikku elementi, kuna V. Haguse kratt mõjub enam oma kergelt-humoorika nurgelisuse ja veider-olemisega. Ka on Haguse kratis tunda enam looma kui Blinofi omas. Aga näiteks tantsus haavatud jalaga pääseb küll Blinofi kratt paremini mõjule kui Haguse oma, samuti mõningais võitlusmomentides on tal suurepäraselt elastsust ja balletlikku kergust. Blinofi kratile mõjus aga mõnevõrra kahjustavalt temale antud pisut erinev välimus kui oli Haguse kratil. Ta keha küljes ripuvad narmad nimelt ei lasknud hästi mõjule pääseda krati säraval sabal, millel on krati tualetis iseenesest oluline tähtsus. Hagusele antud välimus oli õnnestunud.

Kuiigi Estonia kratis oma iseloomult olid mõnevõrra erinevad, oli nende esinemine mõlemal stiilipuhas ja vägagi nauditav. On õigupoolest maitse küsimus, kumba eelistada.

V. Lind peremehena omas enam balletlikku kergust kui seda oli J. Willardi peremehel. Ta andis väga huvitavaid tantsulisi nüansse, kasutades igatahes maksimaalselt neid võimalusi, mida osa talle pakkus. Tüübina võttes oli aga ka Willardi peremees väga hea oma järsakuses ja jässakuses, esitades ehtsalt muistset talupoeglikkust.

G. Raudsepa peretütes oli temperament ja peagu lõunamaist sädelust. Tema tantsulises liikumises oli rõõmu ja kerglikku veetlust. See võib olla subjektiivne arvamine, aga minule mõjus siiski enam H. Mallingu peretütar, sest tema esinemises oli enam põhjamaist kargust ja kaunit antud isatsuslikkust.

T. Koppeli sulases oli enam talupoega kui A. Koiti omas. Niihästi tantsuliselt liikuvuselt kui ka näomiimilistelt nüanssidelt pakkus aga Koit küll enam kui Koppel. Koiti pingsas kujunduses tõusis sulane peagu üliluslikuks noorukiks. Aga midagi väljapaistvat peabki olema sulases, keda juba peretütar

ihaldab. Koppeli sulane aga jäi enam tavaliseks läbilõikesulaseks.

Pealiku tantsus esineb teises koosseisus R. Ranniku, esimeses koosseisus K. Kõks. Neil mõlemal on temperamenti ning ekstaatilist andumist sellele nõiatantsule, aga K. Kõksi rühis on siiski küll enam uhket pealikut, mis annab erilise hiilguse just tema poolt läbiviidud sellele iseenesest väga mõjurikkale tantsule.

„Krat“ Estonia laval on kahtlemata elamus. Mitte iga päev ei näe me lavastusi, kus tunda on suhteliselt nii tugevasti meie oma tõuvere tuksumist. Eriti esimene ja viimane vaatus oma muistse müstikaga panevad meis liikuma neid kirgi ja aimusi, mis elavad soomeugri rahvaste kultuuri põhilademeis. Siin on neidsamu jõudusid, mis käärivad soome võimsas loitsu-luules ning „Kalevala“ loodusnägemusis. Suurepärase lavalise leidlikkusega teostatud maksameriliste nõiatantsu näiteks võib küll vaadata korduvalt ja ikka lööb veri keema selles avalduvast ürgsest ekstaasist.

Kui arvustuses on üksmeelselt alla kriipsutatud ka mõningaid teose puudusi, eriti libreto suhtes, nagu seda on liigse etnograafilise elemendi kuhjamine ning mõnel määral ka kompositsiooniline lõtvus, siis ei tähenda see seda, et oleks tunnustamata jäetud väärtused. Tänu Rahel Olbrei haruldasele leidlikkusele olid täidetud mõningadki künkad ning kasutatud maksimaal-

selt tantsulisi võimalusi. Jah, libreto sel kujul jätab küll mõndagi soovida, aga tunnustavalt tuleb esile tõsta küll üht asjaolu. Nimelt seda, et autor pole libisenud sammugi pseudo-mütoloogiasse, milleks nii kergesti kiusatusi võib tekkida. On kinni peetud usaldatavaist teaduslikest aluseist, nagu seda annab meie Rahvaluule Arhiivi rikkalik materjal. Ja see on kindlasti üheks heaks eelduseks edaspidisteks sammudeks.

Kui Tallinna arvustus on julgenud „Krat“ puudusi esile tõsta, siis näitab see seda, et eestlase loomusele pole omane sattuda ülevahutavasse vaimustusse, isegi siis mitte, kui ta näeb seda, mis on ta südamele kallid.

Mõnest tühisest, väljast toodud teatritükist võime kergesti, ilma nõudlikkusega üle libiseda, sest me vedame sellega vaid mõned tunnid ja unustame ta sinnapaika. „Kratiga“ on lugu teine. See meie esimene ballett-pantomii jääb kõnelema pikemat aega meie lavadelt, jäädes püsivaks varaks meie teatrikunsti ajalukku. Me naudime selle väärtusi, aga just siin me oleme kohustatud tunnistama ka puudusi, sest me ju ometi tahame ennekõike meie oma kultuuriloomingus, et täna oleks parem eilsest ja homme parem tänasest. ErA

ESTONIA TEATER. Täna k. 18 „Krahv Luxemburg“ saksa keeles (Laid, Viisimaa, Lot, Lüüdik, Aare). Res. sõjaväele. Homme k. 18 ballett „Krat“ (Raudsepp, Koppel, Blinoff, Lind, Rannik). Reedel k. 18 „Madalik“.

EESTI DRAAMATEATER. Täna „Kauka jumal“. Homme k. 13 „Põialpoiss“; k. 18 „Minu tütar — sinu tütar“. Reedel „Ma kaitsesin üht naist“ (res. „Puhkusele ja Elurõõmule“).

VÄIKETEATER. Täna „Mees merelt“ (res. „Puhkusele ja Elurõõmule“). Homme „Rätsep Ohk“, Reedel „Neetud talu“ (res. „Puhkusele ja Elurõõmule“). Laupäeval k. 14 „Rätsep Ohk“ (res. sõjaväele); k. 18 „Patuoinas“.